

SZ7MP_SP3P Speciální pedagogika 3 - Základy edukace jedinců s poruchami chování

Mgr. et Mgr. Věra Linhartová

Termíny výuky

237204@mail.muni.cz

18. 2., 25. 2., 4.3, 11. 3., 18.3

pondělí 18.30 – 20.10

Anotace kurzu

Cílem předmětu je naučit studenty základním copingovým strategiím výuky se zaměřením na žáky s problémy (poruchami) v chování, seznámit studenty s konceptem inkluzivních přístupů k edukaci jedinců v riziku poruch chování a s poruchami chování. Po ukončení předmětu by studenti měli být schopni analyzovat dopad nálepkování do přístupů dětí v riziku a s poruchami chování ke vzdělávání. Studenti budou mít znalosti o základních strategiích v přístupech k žákům s problémy/poruchami chování.

Orientační osnova kurzu

1. Porucha chování v kontextu jejího vývoje

- Cílová skupina etopedie – děti v riziku, děti s problémovým chováním
- Cesta od problému k poruše dle Bowera
- Poruchy chování a emocí (PCHE) - definice, charakteristika dle Bowera
- Vývojovou dimenzi PCH – riziko, problém, porucha
- Pojem chování – zkušenost, osobnost, sociální vlivy
- PCHE jako bariéra – kontext bariéra - potřeba podpory pro překonání – bludný kruh
- Rizika nálepkování

2. Základní strategie výuky žáků s problémy (poruchami) chování

- Edukace dítěte s PCHE v hlavním proudu vzdělávání (inkluzie)- škola jako prostředí podpory a inkluze
- Výchovné působení školy – strategie školy
- Pravidla a základní strategie výuky
- Podmínky efektivní výuky žáků s PCHE; Bezpečné prostředí školy; Pravidlo 4x3 principů bezpečného prostředí; Spolupráce s rodinou

3. Metody a techniky zvládnání problémového chování žáků - základy diagnostiky, základy intervence

- Podmínky efektivní výuky žáků s PCHE; Bezpečné prostředí školy; Pravidlo 4x3 principů bezpečného prostředí; Spolupráce s rodinou
- Bezpečí, přiměřenost, dodržování,
- Pozornost dobrému chování, záznamy nejen o problémech, ale i o dobrém chování
- Pravidla kázně
- Smlouva

4. Monitorování chování

- Problém v chování, porucha chování - analýza problému (analýza chování, spouštěče, ABC tabulka)
- Identifikace silných a slabých stránek

- Návrh intervence – základní postupy v práci učitele
- Podpůrné prostředky (posilování, příležitost, odpovědnost za sebe a za své chování; pozitivní posilování x negativní posilování, odejmutí pozornosti)
- Motivace žádoucího chování
- Sebemonitorování
- Vyhodnocování

5. Portfolium

- Spolupráce škola – rodina – poradenské pracoviště, poradenství v hlavním proudu (Středisko výchovné péče, PPP, aktuální legislativa)

Povinná studijní literatura

- VOJTOVÁ, V. Kapitoly z etopedie. 2., přeprac. a rozš. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2008. 136 s. ISBN 978-80-210-4573.
- VOJTOVÁ, V. **Inkluzivní vzdělávání žáků v riziku a s poruchami chování jako perspektiva kvality života v dospělosti. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2010, 330 s. ISBN 9788021051591.**
- LABÁTH, Vladimír a Alena AMBRÓZOVÁ. Riziková mládež: možnosti potenciálních změn. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství, 2001. 157 s. ISBN 80-85850-66-4.

Rozšiřující literatura

- PETTY, G. Moderní vyučování. Vyd. 5. Praha: Portál, c2008, 380 s. ISBN 9788073674274.
- ELLIOT, J.; PLACE, M. Dítě v nesnázích: prevence, příčiny, terapie. 1. vyd. Praha: Grada, 2002, 206 s. ISBN 8024701820.
- ONDRÁČEK, P. Františku, přestaň konečně zlobit, nebo--: informace a podněty pro pedagogickou práci s žáky, kteří se chovají při výuce rušivě. Vyd. 1. Praha: ISV nakladatelství, 2003, 170 s. ISBN 8086642186.

Výukové metody

Výuka je koncipována formou přednášek. Ve vybraných tématech se očekává intenzivnější samostudium studenta. **Od studentů je vyžadována aktivita mezi přednáškami, a to v podobě plnění průběžných úkolů.** Cílem je proniknout do problematiky výuky a učení žáků s problémy (poruchami) chování a propojení poznatků s praxí.

Výstupy kurzu

- **písemný test**, který se skládá z 20 uzavřených otázek ověřujících znalost předepsané literatury (první termín pravděpodobně v týdnu od 20. 5., další termíny vypsané v IS)
- **odevzdání průběžných úkolů**, které vychází z probíraných témat a mají za úkol aktivně propojit teoretické poznatky s praxí.

Termíny odevzdání průběžných úkolů do Odevzdáárny jsou (u všech termínů do půlnoci daného data):

pro úkol č. 1 28.2.2013

pro úkol č. 2 7. 3. 2013

pro úkol č. 3 14.3.2013

Před přihlášením ke zkouškovému testu (i v předtermínu 20. 5. 2013) je nutné mít všechny průběžné úkoly v pořádku odevzdané a zkontrolované vyučující.

Hodnocení výstupů kurzu

Celkem je možné během semestru získat **26 bodů**:

- **V písemném testu** je možné získat maximálně **20 bodů**. Zkouškový test bude mít formu skenovacího testu s 20 uzavřenými otázkami. Je možná pouze jedna správná odpověď. Je-li odpověď špatně, získáváte za ní 0 bodů, nejsou záporné body.
- Za každý **průběžný úkol** je možné získat **maximálně 2 body** (2 b včasné odevzdání bez výhrad, 1 b včasné odevzdání s menšími výhradami ke zpracování, 0 b včasné odevzdání s hrubými nedostatky nebo za odevzdání po termínu). Práce budou hodnoceny během následujících dvou týdnů po termínu odevzdání, body a zpětná vazba budou zaznamenány do Poznámkového bloku.

Celková známka bude odvozena od celkového bodového zisku za celý semestr.

A 26,25 bodů

D 19,18,17 bodů

B 24,23 bodů

E 16,15,14 bodů

C 22,21,20 bodů

F 13 a méně bodů

Zadání průběžných úkolů

Ze Studijních materiálů (UČEBNÍ MATERIÁLY/KAZUISTIKY) si vyberte jednu kazuistiku, se kterou budete po celou dobu pracovat. Zpracujte níže uvedené otázky a úkoly (případně upřesnění ve výuce). **Pokuste se na problémy dospívajícího chlapce/dospívající dívky podívat „novou optikou“ inkluzivně orientované etopedie. Můžete se inspirovat odbornou literaturou a naší společnou prací ve výuce, používejte odbornou terminologii, vyhněte se však „chrlení diagnóz“ a „užívání věštecké koule“.**

Úkol č. 1 28.2.2013

- 1) Vymezte projevy poruch chování, které jste u XY zaznamenali?
- 2) Které faktory, popsané v předkládané kazuistice, působí rizikově ve vývoji XY? Zaměřte se na následující oblasti:
  - RIZIKA SPOJENÁ S OSOBNOSTÍ
  - RIZIKA SPOJENÁ S RODINOU
  - RIZIKA SPOJENÁ SE ŠKOLOU
  - RIZIKA SPOJENÁ SE SPOLEČNOSTÍ
- 3) Které faktory naopak mohou působit protektivně? Jak by se daly využít k podpoře XY?

Úkol č. 2 7. 3. 2013

- 1) K jakým cílům by měla podpora XY v rámci třídy a školy směřovat? Zaměřte se na dílčí časově blízké cíle, ne na vzdálenější budoucnost.
- 2) Navrhněte minimálně 7 pravidel třídy/školy, které budou navozovat bezpečné prostředí třídy/školy. Inspirujte se *Pravidlem 4x3 principů bezpečného prostředí školy*.

Úkol č. 3 14.3.2013

- 1) Navrhněte znění kontraktu mezi učitelem a XY. Vyjděte ze svých závěrů z předchozích dvou úkolů.
- 2) Jaké jsou vaše cíle, jaké je očekávané chování? Jaká bude forma motivace a jaké ocenění?

Upřesnění zadání úkolů proběhne ještě ve výuce, týden před odevzdáním úkolů. Osvětleny budou i případné otázky a nesrovnalosti.

Pokyny k vypracování průběžných úkolů

Všechny průběžné úkoly budou mít **úvodní hlavičku s názvem úkolu, datem termínu odevzdání, jménem, příjmením a UČO** pro snadnou orientaci (pokud toto bude chybět, automaticky ztrácíte 1b), pak bude teprve následovat samotné vypracování.

Např.

Úkol č. 1, 28. 2., Věra Linhartová, 237204

-

vypracování úkolu

-

Každý úkol bude mít rozsah maximálně 1000 znaků včetně mezer; Písmo velikosti 12, font Arial nebo Calibri , řádkování 1,5, zarovnání do bloku, nadpisy max. písmo velikosti 14

Průběžné úkoly uložte (jako soubor ve svém PC i jako název v Odevzdávárně) pod jménem **PRIJMENI_JMENO_UČO_ukol1 (PRIJMENI_JMENO_UČO_ukol2 a PRIJMENI_JMENO_UČO_ukol3)** (př.

Linhartova_Vera_237204_ukol1) a **nahrajte do Odevzdávárny v IS** (po přihlášení do IS vyberete v nabídce odkaz STUDENT, následně STUDIJNÍ MATERIÁLY, název předmětu, ODEVZDÁVÁRNÝ, v OPERACÍCH možnost NAHRÁT SOUBOR Z POČÍTAČE a dále postupujete tak, jako když připojujete přílohu k mailu). Podrobný návod na <http://www.ped.muni.cz/etechnik/images/stories/navody/odevzdavarny.pdf>.

Konkrétní Odevzdávárny jsou pojmenovány podle úkolů a termínů odevzdání. Prosím, věnujte zvýšenou pozornost při nahrávání souborů a přesvědčte se, že je vaše práce pod správným názvem, kódem předmětu a ve správné složce (dle termínů).

Informační zdroje

Ke zpracování úkolů vám mohou být nápomocny informace následujícího charakteru:

- Odborná literatura – monografie, příspěvky ze sborníků, články v odborných časopisech
- Webové stránky – např. www.vzd.cz, odborné diskuze, webové dokumenty
- Dokumentární pořady, reportáže v médiích, filmy, a to české i zahraniční.

Pokud používáte jakékoliv materiály (literaturu, filmy, webové stránky):

- **Nezapomeňte se držet správné formy odborné práce. Držte se odborného jazyka a citačních pravidel, normou pro citování je ČSN ISO 690, přehledná pravidla např. na http://is.muni.cz/elportal/estud/ff/js07/informace/materialy/pages/citace_opora.pdf**
- **Rozlišujte mezi přímými a nepřímými citacemi.**
- **Pozor na správné citace filmů a dokumentů (http://film.ff.cuni.cz/rozcestnik/metodika/biblio_citaceKFS.pdf).**

Na setkávání se těší

Věra Linhartová